

DOCUMENTE PRIVIND ACTIVITATEA „ASTREI” ÎN SĂLAJ. DESPĂRȚĂMÂNTUL BĂSEȘTI (1908–1921)

IOAN MUSCA

Despărțământul Băsești se înființează în urma hotărârii Comitetului Central al Astrei din anul 1908 de reorganizare în teritoriu, prin diminuarea ariei de cuprindere a despărțământelor mari, cum spre exemplu era cel al Șimleului.

El se va organiza de abia în anul 1913 în urma adunării de constituire ce va avea loc la 2 martie în localitatea Oarța de jos. Director al Despărțământului Băsești al Astrei va fi ales părintele protopop onorar Vasile Pop din localitate.

Documentele publicate de noi cuprind informații legate de: poziția lui George Pop de Băsești, personalitatea națională cu cea mai mare influență în zonă, față de noua descentralizare propusă; procesul verbal de constituire a despărțământului; liste cu membri fondatori, pe viață, ordinari, ajutători și taxele achitate de ei; rapoarte și corespondență, între despărțământ și conducerea Astrei, precum și validări ale activității și indicații ale Astrei pentru despărțământ; adresa cu condoleanțele Astrei la decesul lui George Pop de Băsești; reorganizarea despărțământului după Marea Unire din 1918 și alegerea noului director, etc.

Redăm mai jos lista principalelor documente reproduse în anexe.

1908, iunie 10. Băsești.

Scrisoarea lui George Pop de Băsești, adresată Comitetului Central al Astrei de la Sibiu, în care își exprimă poziția în legătură cu organizarea unui despărțământ cu sediul la Băsești și asupra micșorării ariei de cuprindere a vechilor despărțăminte prin „diminuare-parcelare”.

În scrisoarea din 27 iunie 1908, C. C. al Astrei revine, rugându-l să accepte însărcinarea de a organiza „Despărțământul Băsești” și a convoca adunarea de constituire (anexa 1)¹.

1913, februarie 12. Oarța de jos.

Vasiliu Pop, preot, protopop onorar în Oarța de jos, însărcinat de președintele Astrei, convoacă, la Oarța de jos, adunarea de constituire a noului despărțământ, pe data de 2 martie 1913 (anexa 2)².

1913.

Procesul verbal al adunării de constituire a Despărțământului Băsești al Astrei din 2 martie 1913; lista membrilor ordinari al noului despărțământ, „cari au solvit taxă de membri”; adresa protopopului Vasiliu Po către Astra, prin care înștiințează de trimiterea procesului verbal, lista membrilor și taxele încasate și solicită pentru despărțământ cota parte din taxe; adresa C. C. al Astrei către directorul despărțământului, prin care anunță că este de acord cu ce reiese din procesul verbal și face recomandări pentru desfășurarea activității despărțământului în viitor (anexa 3)³.

1913, noiembrie 3. Sibiu.

Apelul Astrei, semnat de președintele Andrei Bârseanu prin care, după ce enumeră principalele realizări ale asociației, recomandă direcții de moment în activitatea despărțământelor (text tipărit. n.n.) (anexa 4)⁴.

1914.

Corespondență între directorul despărțământului cu sediul Astrei și răspunsul asociației referitor la la prelungirea termenului de returnare a declarațiilor membrilor (anexa 5)⁵.

1914

Răspunsul directorului Despărțământului Băsești la circulara C. C. al Astrei, referitor la la taxele încasate de la membri și colecta „Vlaicu”; lista membrilor ordinari ai „Asociațiunii” de pe teritoriul Despărțământului Băsești pe anul 1914; „lista membrilor fondatori și pe viață ai Asociațiunii de pe teritoriul Despărțământului Băsești” (anexa 6)⁶.

1914, iunie 6. Oarța de jos.

Convocarea adunării generale anuale a Despărțământului Băsești pe 5 iulie în sala școlii din Asuajul de jos și programul ei (anexa 7)⁷.

¹ Direcția Județeană Sibiu a Arhivelor Naționale (în continuare cităm DJAN Sibiu), *fond Astra*, doc. 541/ 1908, 4f.

² *idem*, doc. nr. 462/1913, f. 1.

³ *idem*, doc. 607/1913, f. 566–577.

⁴ *idem*, doc. nr. 1829/1913, 2 f.

⁵ *idem*, doc. nr. 646/1914, f. 585–586.

⁶ *idem*, doc. nr. 1046/1914, f. 581–583.

⁷ *idem*, doc. nr. 1265/1914, f. 1.

1917, mai 1. Oarța de jos.

Raportul Despărțământului Băsești, solicitat de de C.C. al Astrei, cuprinde activitatea desfășurată în „grelele” împrejurări; lista corectată a membrilor, încasarea taxelor de la membri, difuzarea yiarului „Transilvania”, difuzarea calendarelor „Asociațiunii” etc. (anexa 8)⁸.

1917.

Vasile Gavriș, preot gr. cath. în Odești se înscrie membru pe viață și achită 200 cor. taxa (anexa 9)⁹.

1917.

Ședința C. C. al Astrei din 28 XI 1917 ia act de taxele trimise de Vasile Pop, directorul despărțământului; tabelul cu taxele și membrii Despărțământului Băsești pe anul 1917 expediate C. C. al Astrei în 28 X 1917; conspectul membrilor despărțământului pe anul 1917; prezidiul asociației confirmă primirea sumei de 484 coroane (anexa 10)¹⁰.

1919, martie 15. Sibiu.

“Adresa de condoleanță” trimisă de „Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român” doamnei Elena Hossu-Longin la moartea tatălui său George Po de Băsești (anexa 11)¹¹.

1919.

Adunarea Despărțământului Băsești informează Astra despre reorganizarea despărțământului la 10 august; lista membrilor fondatori, pe viață, ordinari, ajutători (anexa 12)¹².

1919, decembrie 15. Odești.

Directorul Despărțământului Băsești Vasile Gavriș, preot, argumentează alegerea dr. Alexandru Pop, avocat în Cehu Silvaniei, ca membru fondator (anexa 13)¹³.

1921, iunie 15. Odești.

Vasile Gavriș, directorul Despărțământului Băsești informează C. C. al Astrei în legătură cu numărul membrilor fondatori, pe viață, ordinari, ajutători din despărțământ (anexa 14)¹⁴.

⁸ *idem*, doc. nr. 873/1917, f. 592–593.

⁹ *idem*, doc. nr. 990/1917, f. 594.

¹⁰ *idem*, doc. nr. 1479/1917, f. 584–591.

¹¹ *idem*, doc. nr. 154/1919, f. 601–603v.

¹² *idem*, doc. nr. 533/1919, f. 599–606.

¹³ *idem*, doc. nr. 801/1919, f. 598–598v.

¹⁴ *idem*, doc. nr. 739/1921, f. 1.

DOCUMENTS REGARDING THE ACTIVITY OF „ASTRA” IN SĂLAJ. BĂSEȘTI DISTRICT (1908–1921)

Summary

The Băsești district of Astra was founded on the 2nd of March 1913, once the assembly of its setting up was held in the Oarța de Jos school. Vasile Pop, archpriest of the settlement was chosen as leader of the district.

The published documents were taken over from the County Department of National Archives Sibiu from the archives of Astra. The documents gives us information about: George Pop de Băsești's position in 1908 towards the new organization of Astra's districts; the registry of the setting up assembly of the Băsești district; lists with founder members, members for life, ordinary members, helpers from the district and lists with all the taxes payed; the correspondence between the administration of Astra and the district about its activity; a letter from Astra to Elena Pop Hossu-Longin, expressing regrets regarding the death of George Pop de Băsești; the reorganization of the Băsești district after 1918.

On the whole, there are published 28 documents in 14 annexes.

ANEXE

1.

Nr. 541/908

Băsești, 10 Iunie 1908

Prea Onoratului Comitet Central al Asociațiunei pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Sibiu

Constat, primirea prețuitei recercări din 1 l. crte. în cauza organizării unui despărțământ în Băsești.

Am fost și sum din principiu contrar diminuarei – parcelarei -despărțământelor, fiindcă ele în misiunea lor cele mai multe nu sunt capace a reprezenta forța spirituală, morală și materială, cari sunt condițiunile sinaqua non să poate produce și realiza rezultatele dorite și legate de existența aceloră.

În altă privință avem cu toți, dar mai vârtos are triste dovezi Onor. Comitet Central în rezultatele negative a multelor, dar unicelor despărțământe din Ardeal, peste tot și în special cu despărțământe din comitatul Hunedoarei, Clujului, etc. etc.

Recunosc, că în ținuturi cu centre mai mari d. e. Sibiu, Brașov, Blaj, în cari avem inteligența numeroasă și zeloasă, care făcându-și dătorința este capace a reprezenta și servi interesele noastre culturale,- sunt practice și despărțământe mai mici; dar în Ungaria și mai vârtos în ținuturile de pe la periferii, cum sunt ale noastre, numai și numai despărțăminte mari, cari cu puteri unite pot să / f./ reprezinte în fața streinilor cu demnitate interesele noastre naționali-culturali,- sunt în poziție a produce și rezultate necesare.

Din motivele aceste cu mult regret declar, că nu pot primi onorifica însărcinare a Onoratalui Comitet Central, ci din contră cer cu toată onoare reasonnarea afacerii cu înființarea noului despărțământ în Băsești și abandonând conculul din 21 Mai a. c.- să se susțină în integritatea sa despărțământul Sălăgian-Chioran.

La urmă bázându-mă pe motivele adresei prezinte fie-mi permis în scurte cuvinte a indica părerea mea despre organizarea despărțământelor.

Eu aflu de bine, că despărțământele în general să fie mari, posibil într-un comitat – excepto centrele noastre culturali – una mult, două despărțăminte, în conducerea cărora să înghereze Comitetul central prin esmisul său special – posibil unul dintre secretari – în interesul conducerii uniforme, a controlului necesare a activității și prin urmare rezultatului cultural încai una dată pe an eventual la adunările generale a despărțământelor.

Rog Onor. Comitet Central să binevoiască a primi încredințarea deosebitei mele venerațiuni și sum

Cu deosebită stimă /s.s./ George Pop de Băsești

/f. n./ 541/1908

27 Iunie 08

Ilustritatea Voastră,

Referindu-ne la scrisoarea Il. Voastre din 10 Iunie a. c. avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că comitetul central, în ședința sa ținută la 25 Iunie a. c., a decis să Vă rugăm din nou cu insistență să binevoiți a primi însărcinarea de a organiza despărțământul Băsești și a convoca adunarea de constituire. Experiența ne-a dovedit că despărțămintele cari cuprind comune mai puține desfășoară o activitate cu mult mai mulțumitoare ca despărțămintele ... de comune. Bineînțeles se cere ca în fruntea despărțămintelor să fie oameni activi, energici și cu dragoste față de marile și grelele probleme culturale ale neamului nostru. Suntem convinși că înființând despărțământul Băsești, /f. n. / punându-se Il. Voastră în fruntea lui, în ... ani ar ajunge ca în fiecare comună să fie o bibliotecă poporală, ca în fiecare an să se ... în comunele de pe teritoriul despărțământului prelegeri economice sistematice și cursuri pentru analfabeți. Asemenea activitate ar contribui mult la înaintarea culturală, morală și materială a poporului din acel ținut. Posibilitatea acestei activități pretinde înainte de toate un număr mai mic de comune, fiindcă având prea multe comune un despărțământ e cu neputință o muncă sistematică și conștientă.

În nădejdea că de astă dată rugămintea comitetului central va fi ascultată, Vă rugăm să primiți încredințarea prea înaltei noastre stime.

/s. s./ Șuluțu, prezident. Oct. C. Tăslăuanu, secretar. Exp. 27/VI 908 R. S.

Ilustrității Sale Domnului George Pop de Băsești, mare proprietar în Băsești.

DJAN Sibiu, fond Astra, doc. nr. 541/1908, 4 f.

2.

Nr. 462 – 1913

Să se aștepte procesul verbal al adunării de constituire. / s. s. indscifrabilă/

Prea Stimat Domnule !

Ilustrul președinte al „Asociațiunei pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român” cu recercarea de sub numărul 1514–1912 subscrisului a încredințat organizarea

„Despărțământului Băsăsci” ce să va compune din comunele aparținătoare cercului administrativ Cehul Silvaniei.

Spre a satisface Înaltei însărcinări convoc la Oarța de jos pe 2 Martie st. n. 1913 la 12 oare a. m. adunarea de constituire a noului „Despărțământ”.

Când aceasta cu onoare Vi-o notific Vă rog să binevoiți a lua parte la adunarea sus amintită, aducând cu d-Voastră 1-2 reprezentanți și din popor.

Cauza e mare căci e vorba de cultura poporului român de lumina ce ete chemat cel mai înalt așazăământ cultural al nostru a răspândi și în acest colț a Sălăgiului.

În speranța că nu va fi convocarea glasul celui ce strigă în zădar sum Al Prea Stimat Domniei-Voastre venerator Vasiliu Pop, preot protopop onor.

Oarța de jos, la 12 Februari 1913.

DJAN Sibiu, fond Astra, doc. nr. 462/1913, f.1.

3.

Nr. 607 - 1913

Dl Vasile Pop, preot, încredințat din partea comitetului central cu înființare desp. Băsești înaintează procesul verbal al adunării de contituire, ținută în comuna Oarța de jos, la 2 Martie a. c., în care noul desp. s-a declarat de înființat, alegându-se membrii comitetului cercual și director al desp. în persoana Dlui Vasile Pop.

Se ia act cu aprobare și comitetul cercual se invită să se constituie și să-și înceapă activitatea. /s. s. indescifrabilă/.

/f. 574/ 607/1913

Proces verbal,

scris în Oarța de jos în sala de învățământ a școlii gr. catolice române la 2 Marțiu n. 1913 cu ocaziunea adunării de constituire a noului despărțământ numit Băsești al asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român fiind de față: părintele protopop onorar Vasile Pop din Oarța de jos, preoții: Ioan Vașvari, un venerabil bătrân de 80 de ani din Bârsăul de sus, Ioan Ilieș din Stremț, Demetriu Cionca din Bârsăul de jos, Trăian Nemeș din Asuagiul de Jos, Ioan Coste din Uleac și Antoniu Băliban din Băsești; advocații: dr. Mihai Pop, dr. Alesandru Pop și dr. Ioan Ember toți trei din Cehu Silvaniei, învățătorii Petru Rob și Nicefor Osian din Oarța de jos, George Hossu din Seliștea și Aurel Sas din Orțița, apoi vreo 80 de plugari din comunele Oarța de jos, Băsești, Orțița, Asuagiul de jos, Oarța de sus etc., ear din partea administrației protopretorele L. Nikolájevits.

1. Părintele protopop Vasile Pop din Oarța de Jos ocupând locul prezidial într-un cuvânt, bine chibzuit, espune, cum din partea veneratului comitet central al aociațiunei p. l. r. și c. p. r. prin recercarea dedt. 11 Octob. n. 1912 nr. 1514 a fost încredințat cu organizarea unui nou despărțământ numit Băsești, alcătuit din comunele cercului pretorial al Cehului Silvaniei, adunarea /f. 574v/ de constituire însă durere - părintele protopop Vasile Pop, din cauza ploilor îngrozitoare și în acest chip a drumurilor de tot rele și din cauza comunicării aproape de tot imposibile nu s-a putut mai în grabă. -

Cuvântarea bine simțită a părintelui protopop Vasile Pop fiind în mai multe rânduri subliniată de exclamările de „să trăiască” ale celor adunați e ascultată cu luare aminte și constatând, că pe teritoriul noului despărțământ să află mai bine de 5 membri ai asociațiunei, după cum aceasta o pretind și statutele, adunarea e capabilă de constituire.

Părintele protopop Vasile Pop declară adunarea de deschisă fiind încredinșat din partea comitetului central cu prezidierea, ear de notar ad hoc al adunării-l designează preidentul pe preotul Băseștilor Ant. Bălibanu. De prezident, părintele protopop Vasile Pop și de secretar ad hoc al conferinței preotul Ant. Bălibanu sunt propuși și din partea părintelui Dm. Cionca, /f. 575/ care salută pe părintele protopop Vasile Pop în numele adunării de față ca pe delegatul comitetului central al asociațiunei p. l. r. și c. p. r.

2.) Protopopul Vasile Pop spune, că e să se aleagă comisia cu menirea să colecteze iscălituri de membri ai asociațiunei, în care comisie propune și adunarea primește pe preoții: Ioan Ilieș și de casar ad hoc, Demetriu Cionca și Ant. Bălibanu și avocații: Dr. Mihai Pop și Dr. Alesandru Pop pe durata căreia conscrieri prezidentul Vas. Pop suspinde ședința.

3.) Redeschizând presidentul ședința preotul Dem. Cionca referează, că pe lângă membrii vechi ai asociațiunei, respective ai despărțământului dismembrat Șimleu, cum au fost membrul fondator dl George Pop de Băsești din Băsești, membrii pe viață: dr. Alesandru Pop din Ceu, Petru Pop din Babța, Tit Trif tot din Babța, apoi membrii ordinari: Antoniu Bălibanu, Băsești, Vasile Pop, Oarța de jos, Laurenț Avram, Corond, Ioan Lengyel, /f. 575v/ Oarța de sus, Vasile Schiop, Benefalău=Benederfalva (azi Benesat, sat, comună, jud. Sălaj), s-au mai înscris de membri ordinari: Demetriu Cionca, preot în Bârsul de jos = F. Berekszó, posta în Berekszó, Ioan Ilieș, preot, Stremț = Bükkötfalú, posta, Hadad, dr. Ioan Ember, avocat Ceul Silvaniei = Szilágycseh p. în loc, Ioan Coste, preot, Uleac = Szamosujlac p. Szilágycseh, George Brancoș, proprietar, Sălsig = Szélszeg, poșta în loc, Trăian Nemeș, preot, Asuagiul de jos = Alsószivágy, poșta Egerhát, Mihai Marchiș, econom, jude comunal, Oarța de jos, Alsó Várcza, posta Szylágy-cseg, Ioan Vașvari, preot, Bârsaul de sus = Felsőberekszó, p. în loc., dr Mihai Pop, avocat, Ceul Silvaniei = Szilágycseh, p. în loc., dintre cari au răspuns tacese pe 1912: Vas. Pop, preot protopop Oarța de jos și Ioan Lengyel, ear pe 1913: Dem. Cionca, Ioan Coste, Geor. Brancoș, dr. Ioan /f. 576/ Ember, Ioan Ilieș, Mihai Marchiș, ear d membri ajutători: George Moldovan, mașinist, Petru Rob, învățător penzionat, Vasile Vlaica, neguțător, Vasile Rob a lui Mihai, econom, Ioan Pop a lui Vasile, econom, Albert Pop, econom, Vasile Pop al Onuțului, econom, Ioan Popdan, economi, toți din Oarța de jos = Alsó Várcza, apoi Vasile Dumuța și Vasile Marchiș, economi Nicefor Osian, învățător, toți 3 tot din Oarța de jos = Alsóvárcza, Toader Horincar, econom, Orțița = Középvárca, Anton Pop a lui Mihai din Băsești și Vasile Bretan din Săliște, adunarea cu plăcere ia la cunoștință aclamând pe noii membri.

Să purcede apoi la constituirea comitetului alegându-se de director al noului despărțământ părintele protopop Vasile Pop din Oarța d jos cu aclamațiune unanimă, ear membri în comitet pe lângă membri naturali ai /f. 576v/ comitetului, cari sunt, membru fondator dl Geor. Pop de Băsești, membrii pe iață: dr. Alesandru Pop, Petru Pop și Tit Trif, să mai aleg preoții: Ioan Ilieș și Antoniu Bălibanu, apoi avocatul dr. Mihai Pop și Mihai Bohățiel, ceace adunarea ie spre știință.

5.) Cassarul ad hoc Ioan lieș referează despre încassarile făcute de la membrii din nou înscriși, ceace să ie spre știință și să decide a se alătura la acest proces verbal.

6.) Nou alesul director al despărțământului Băsești al aociațiunei mulțămind de alegere, respective de încredere dice că numai în acea bună speranță e aplectat să primească și primește alegerea, ca toți cei chemați să conlucre la cultura poporului român și propune ca verifivatori și adunarea primește pe: dnii dr. Alesandru Pop și dr. Ioan Ember, avocați în Ceul Silvaniei.

7.) După care directorul despărțământului Băsești al asociației /f. 577/ pentru literatura română și cultura poporului român de constituit și cerând de la adunarea de față răspândirea cât mai intensivă ai ideilor asociației și fiecare nou membru să-și țină de datorie să câștige cât mai mulți membri noi, care propunere e sprijinită și de părintele Dm. Cionca și alții. Nefiind alte obiecte de pertractat, dclară conferința, respective adunarea de încheiată, ceace adunarea de față, între vii urale ie la cunoștință. D.C.M.S. /s. s./ Vasiliu Pop, prezedent. Preotul Antoniu Băliban, notar ad hoc. Dr. Alesandru Pop. dr. Ioan Ember, verifcatori.

/f. 566/ Nr. 607 – 1913

Lista

membrilor ordinari a noului Despărțământ „Băsăști” cari au solvit taxă de membru.

Nr. crt.	Numele membrului ordinar	Ocupațiune	Comuna	Poșta ultimă	Des. Asoc	Suma încasată		Obsâr-vățiuni
						Cor.	Fil.	
1	Vasiliu Pop	preot protop. on	Oarța de jos. Alsó Várcza	Szilagy-Cseh	Băsești	10		Pe anul 1912
2	Ioan Lengyel	preot	Oarța de sus. Felső Várcza	Dtto	“	10		Pe anul 1912
3	Demetriu Cionca	preot	Bársăul de jos. Alsó-borocsó	Farcakasszó/ Fărcașa. nn./	“	10		Pe anul 1913
4	Ioan Vasvari	preot	Bársăul de sus. Felsőberekszó	Felsőberecszó	“	10		“
5	Ioan Coste	preot	Uleac Szamosujlac	Szilágy-Cseh	“	10		“
6	George Bancoș	proprietar	Sălsig Szél-szeg	Sülelmed /Ulmeni n.n./	“	10		“
7	Dr. Ioan Ember	advocat	Cehul Silvaniei. Szilagy Cseh	Sz. Cseh	“	10		“
8	Dr. Mihai Pop	advocat	“	“	“	10		“
9	Ioan Ilieșiu	preot	Stremț Bükkötőfalva	Hadad	“	10		“
10	Mihai Marchiș lui Mihai	econom	Oarța de jos Alsó-Varcza	Sz. Cseh	“	10		“
11	Mihai Bohățiel	director de bancă	Băsăsci Szilágyvilléfalva	Szilágyvilléfalva	“	10		“

Suma totală: 110 –

Oarța de jos la 10 martie 1913

/s.s./ Vasile Pop, preot, protopop, president. Ioan Ilieșiu, preot în Stremț, cassar ad hoc. Antoniu Bălibanu, preot în Băsești, notar ad hoc.

/f. 567/ Nr. 607–1913

Prea Venerat Comitet Cntral !

Conform recercării din 1 Octobree 1912 nr. 514 cu stimă am onoare alăturat a susterne procesul verbal despre constituirea noului despărțământ „Băsești”, apoi lista membrilor ajutători. Tacsele încasate s-au svedat cu asigurațiune în suma de 142 cor.

Dacă Prea Ven. Comitet Central va afla de bine, mă rog spre scopul despărțământului a remite în sensul statutelor 20 % la adresa: Ioan Ilieș, preot-

Stremț=Büktotfalu, poșta Băesci=Szilágy-illyésfalva, care va fi casarul despărțământului, ori și la subscrisul.

Cu adâncă stimă /s.s./Vasiliu Pop, preot-protopop onorar. Oarța de jos la 12 Martie 1913. p. Silágycseh. -Am primit lista mem. ajut. 15/III 1913. /s.s./ ...Iosif.

/f. 570/ 607 – 1913

în 25 Martie 3.

Domnule Director,

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință, că comitetul central, în ședința sa ținută la 15 crt., a luat act cu aprobare de procesul verbal al adunării de constituire a desp. „Băsești”, ținută în comuna Oarța de jos, la 2 Martie a. c. Îndeosebi a aprobat alegerea Dvoastre de președinte al comitetului cercual și de director al despărțământului cum și alegerea comitetului cercual în persoanele dlor Ioan Ilieș, Antoniu Băliban, dr. Mihai Pop și Mihai Bohățiel, împreună cu membrii fondatori și pe viață din comunele de pe teritoriul despărțământului.

Comitetul central vă invită acum să binevoiți a lua dispozițiile necesare

DSale dlui Vasile Pop, protopop, directorul ...

/f. 571/ ca comitetul cercual să se const... conform §-lui 43 din statute și să înceapă activitatea.

Mai ales Vă rugăm să stăruiiți pentru înscrierea de membri din toate categoriile și îndeosebi de membri ajutători, cari primesc cărți din biblioteca populară a „Asociațiunii” pentru suma de K 2 pe an răspândindu-se în chipul acesta cultura în masele poporului nostru.

Vă rugăm mai departe să ... pregătiți a ținea cu concursul membrilor comitetului cercual și al altor oameni de bine, prelegeri populare în comune, înființând cu astfel de ocazii biblioteci populare, spre care scop, la cerere vă vom trimite cărți. Pentru prelegeri și înființarea de însoțiri economice vă vom trimite și conferențiarilor din centru.

Credem, în acelaș timp, că ve-ți stăruii și pentru aranjarea de cursuri de analfabeți, atât de necesare pentru înaintarea poporului ...

(f.572) Sperând rezultate cât mai mulțumitoare de la activitatea ce ve-ți desfășura-o în cadrele „Asociațiunii”; vă aducem la cunoștință că am asemnat la cassă cele 20 % din suma taxelor de K 142 ce a-ți trimis-o cassei central; iar pe viitor vă rugăm să rețineți întotdeauna pentru despărțământ cele 20 % statutare din taxele de la membri ordinaari și ajutători.

Vă trimitem alăturat câteva exemplare de statute și regulamente și vă rugăm să primiți încredințarea deosebitei noastre stime. /s.s. indescifrabilă/ prezident. /s.s./ RSimu ...

DJAN Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 607/1913, f. 566–577.

4.

Nr. 1829/1913 /text tipărit/

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român.

APEL

Cel dintâi așezământ cultural al poporului românesc din Ungaria, „Aociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, în curs de o jumătate de veac a lucrat din răputeri pentru înaintarea culturală a poporului nostru și astăzi se poate mândri cu frumoase fapte împlinite, dintre care amintim numai pe cele mai însemnate. De 43 de ani

publică revista „Transilvania”, în care apar studii și cecetări prețioase din domeniul științei și literaturii. /Această revistă se trimite gratuit tuturor membrilor fondatori (cu taxa de 400 cor), pe viață (cu taxa de 200 cor,) și activi sau ordinari (cu taxa de 10 cor. pe an) ai „Asociațiunii”. De 27 de ani susține în Sibiu o școală civilă de fete cu internat, care, cercetată în fiecare an cam de 100 de eleve din toate părțile locuite de Români. De 8 ani a clădit „Muzeul istoric și etnografic”, în care se adună cu sârguință toate dovezile privitoare la trecutul și etnografia poporului nostru. Din fundațiunile ce le administrează, împarte în fiecare an mai multe burse (stipendii) tinerilor, cari urmeză la meserii, la școlile secundare și superioare. Pe lângă aceste, prin dspărțămintele sale, în număr de 77, cari cuprind aproape întrg teritoriul locuit de Români din Ungaria, se îngrijește de educația economică și culturală a poporului, aranjând prelegeri, conferințe, șezători literare, cursuri de analfaței și expoziții și înființând tot felul de însoțiri, de reuniuni și de biblioteci. În timpul din urmă a început să se procupe intensiv de organizarea economică a țărănimii, prin înființarea de tovărășii.

Numai din această schițare fugitivă se poate convinge oricine, Că „Aociațiunea desfășoară o activitate vrednică de luat în seamă și de cea mai mare însemnătate pentru înaintara culturală a poporului românsc din Ungaria. Cu toat acestea numărul cărturarilor cari o sprijinesc în străduințel ei frumoase, e încă mic. După o existență de 52 de ani, ea abia are cu totul 2600 de membri, ceea ce e un lucru din cale afară trist pentru felul cum înțelegem să ne sprijinim cultura națională!

Apelăm deci la toți cărturarii noștri, să-și fină de o datorie și de o mândrie națională a se înscrie membri ai „Asociațiunii”.

Cu cât se vor înscrie mai mulți membri, cu atât se va putea lucra mai mult pentru înaintarea și întărirea culturală și economică a poporului nostru.

„Asociațiunea”, în vremea din urmă, și-a îndreptat atențiunea mai ales asupra educației poporului de la sate, și a încercat toate mijloacele pentru a face și pe țărani să se înscrie membri. De aceea a hotărât, ca de la 1 Ianuarie 1911 să dea tuturor membrilor ajutători, care plătesc înainte taxa de 2 cor. pe an, 10 broșuri și un Calendar. Broșurile din „Biblioteca poporală a Asociațiunii” au apărut regulat în fiecare lună, afară de lunile de vară, Iulie și August și s-au trimis, împreună cu „Calendarul” tuturor membrilor ajutători.

Cu ajutorul acestei „Biblioteci poporale” instituțiunea noastră a reușit să aibă în anul 1911 aproape 11,000, iar în 1912 aproape 12,000 de membri ajutători, dintre car cei mai mulți au fost țărani. În 1913 numărul mrmbrilor ajutători a scăzut la 8 mii, din cauza multelor necazuri economice ce au dat peste poporul nostru. Țăranii au dovedit dci și de astă dată, că sunt gata d jertfă, de câte ori venim cu gânduri curate, ca să lesprijinim înaintara culturală.

Comitetul central al „Asociațiunii” văzând cu câtă dragoste au primit țărani „Biblioteeca poporală”, a hotărât continuarea ei și în anii viitori, în nădejdea că numărul abonaților la acastă Bibliotecă va crește mereu, înmulțindu-se astfel și numărul membrilor ajutători ai Asociațiunii. Răspândirea acstei Biblioteeci atărnă foarte mult de la cărturarii d la sate, mai als de la preoți și învățători, cari sunt datori să xplice poporului scopurile „Asociațiunii” și sî-l îndemn, să plătască taxa de membru ajutător în sumă de 2 cor. pe an, în schimbul căreia fiecar membru primește zec broșuri și un Calendar pe an. Experiența ailor trecuți ne-a arătat, că expediția broșurilor la adresa fiecărui mmbru ajutător nu practică, deoarece din vina poștelor și a primăriilor foarte multe dintre broșuri nu ajung la

destinație, așa că țărani încep să-și piardă încrederea și să fie nemulțumiți. De aceea comitetul central a hotărât, ca în viitor toate broșurile, pentru membrii ajutători dintr-o comună să le trimită la o singură adresă și anume la președintele *agenturii Asociațiunii*, sau, unde nu sunt agenturi, la adresa preotului sau învățătorului. *De aceea rugăm pe toți ci ce se vor înscrie d membri ajutători pe anul 1914, să arat, la ce adrsă să se trimită broșurile dintr-o comună.* Ca să poată trimite, însă, broșurile la o singură adresă, într-o comună, trebuie să fie cel puțin *treizeci d abonați* la Biblioteca populară, altfel cheltuielile de poștă snt așa de scumpe, încât Asociațiunea nu le poate suporta.

f. 2/ Acum, după ce am reușit să înscrim atâția țărani ca membri ajutători ai „Asociațiunii”, trebuie să mergem cu un pas mai departe, și anume: să-i organizăm. Aceasta o om putea face, înființând în fiecare comună în care se află cel puțin 4 membri de orice categorie (fundatori, pe viață, ordinari sau ajutători) câte o agentură a „Asociațiunii” și cât o bibliotecă populară. Invităm deci pe toți cărturarii din comun, să înceapă, îndată după primirea acstui apel, înființara de agnturi ale „Asociațiunii”. Statutele „Asociațiunii” în §. 46 dispun următoarele: „În ficare comună în care se află patru membri cel puțin, de orice categorie, ai „Asociațiunii”, se poate înființa o agentură în scopul de a servi drept organ al „Asociațiunii” în nmijlocită atinger cu populațiunea respectivei comune. Agentura se constituie alegându-și un președinte, un casier și un notar pe timp nedeterminat”. Înființara agenturii se aduce și la cunoștința comitetului cercual al despărțământului din care face parte comuna respectivă. Activitata unei agenturi are să fie următoara: 1. să aranjeze în fiecare Duminică și în sărbători *șezători culturale* în cari preoții și învățătorii să țină prelegeri poporului, să le citească bucăți potrivite; apoi să cânte cu corul școlarilor sau adulților, să se facă declamații și reprezentații teatrale; 2. să se țină în cursul iernii *cursuri de analfabeți*. Pe preoții și învățătorii cei mai harnici „Asociațiunea” îi premiază. Tuturora le trimite, la cerere, gratuit Abecedarul de I. Bota; 3. să *înființeze biblioteci sătești*, 4. să înscrie membri la „Asociațiune” și să încaseze taxe, și 5. despre întraga activitate să facă, în fiecare an, un raport comitetului cercual al dspărțământului, d car se ține agentura. O deosebită atenție trebuie să se deie înființării bibliotecilor sătești. Îndată după înfiinșarea agenturii, președintele să adrseze comitetului central o cerere, în urma căreia va primi gratuit cărți pentru înființara unei biblioteci. Ca aceste biblioteci sătești să poată primi gratuit și în fiecar an cărți nouă, comitetul central s-a gândit să să înființeze un *fond al bibliotecilor sătești*, din venitul căruia să cumper cărți și să le împartă gratuit. La acest fond trebuie să contribuie și țărani, adcă mmbrii ajutători ai „Asociațiunii”, căci bibliotecile sătești pentru ei se fac.

Invităm deci pe on. colectorii, să atragă atnțiunea membrilor ajutători, ca, deodată cu taxa de 2 cor., să contribue cu cel pușin 10 fileri pentru fondul bibliotecilor sătești.

Invităm totodată și despărțămintele, ca să cedez fondului bibliotecilor sătești cele 20 % din taxele membrilor ajutători.

O năzuință de căpetenie a agenturii trebuie să fie înscrierea de membri ajutători la „Asociațiune”.

Ficare membru ajutător, care plătește înainte taxa de 2 cor. pe 1914, va primi următoarele broșuri din Biblioteca populară a „Asociațiunii”:

În Ianuarie	Nr. 34. <i>Povstea unei coroane de oșel</i> , d Gorge Coșbuç.
“ Februarie	Nr. 35. <i>Popa Tanda</i> , d Ioan Slavici.
“ Martie	Nr. 36. <i>Emigrara în America</i> , de Unul care a fost acolo.
“ Aprilie	Nr. 37. <i>De la sate</i> , d Ioan Agârbiceanu.

- “ Maiu Nr. 38. *Sfaturi pentru popor*, de Nicolae Iosif.
 “ Iunie Nr. 39. *Pavel cătană*, tălmăcire din limba cehă de I. U. Iarnik.
 “ Septembrie Nr. 40. *Poezii*, de Ștefan O. Iosif.
 “ Octombrie Nr. 41. *Povestire din vieța țăranilor*, cartea a III-a, de Ioan Pop

Retganul.

“ Noembrie Nr. 42. *Cheia de aur a raiului*, tălmăcire din nemțește.

“ Decembrie Nr. 43. *Din trecutul Românilor ardeleni*, de Dr. Ioan Lupaș, și Nr. 44. *Calendarul Asociațiunii pe 1915*, întocmit de Oct. C. Tăslăuanu.

Aceste sunt broșurile, pe cari le vor primi membrii ajutători ai „Asociațiunii” în anul 1914 pentru taxa de 2 cor.

Alăturăm la acest apel o listă pentru înscrierea membrilor ajutători și ruăm pe toți cărturarii și pe toți sprijinitorii culturii noastre, să-și deie toată silința, ca să înscrie cât mai mulți membri ajutători ai „Asociațiunii”.

Listele pentru înscrierea membrilor, împreună cu sumele încasate, să se trimită la adresa: „Biroul Asociațiunii”, Sibiu (Nagyszeben), Str. Șaguna Nr. 6.

Sibiu, 3 Noembrie 1913.

Andrei Bârseanu m. p., prezident. Oct. C. Tăslăuanu m. p. secretar.

DJAN Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 1829/1913, 2f.

5.

/f. 585/ Nr. 646–1914

(12/III 914)

Prea Venerat Comitet Central !

La cerculariul dat în 8 făurariu a. c. sub Nr. 304, vin cu onoare a Vă roga, ca termenul de 15 Martie dat pentru iscălirea obligațiilor de membrii, spre a putea obține ceva rezultat, să se prolongească barem cu 30–40 zile, fiind acela între împrejurările grave de azi prea scurt.

Oarța de jos, 1914, Martie 8. Cu deosebită stimă /ss/ Vasiuliu Pop, directorul despărțământului „Băsești”.

(Să i se răspundă că până la sfârșitul lui aprilie sunt permise obliatiunile. /ss/ indescifrabilă/.

/f. 586/ 1914

în 14 Aprilie 4. (Exp. 14/ IV 914. /ss/ RS

Domnule Director,

Referindu-ne la scrisoara Dvoastră în chestia returnării declarațiilor de membrii ai „Asociațiunii”, avem onoare a vă aduce la cunoștință, că termenul pentru trimiterea acestora s-a prolongit până la sfârșitul lunii curente.

Primiți, vă rugăm, încredințarea deosebitei noastre stime. /ss. indescifrabile/ p. prezident. secretar.

DSale Domnului Vasile Pop, dir. desp. „Băsești” al Asociațiunii.

DJAN Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 646/1914, f. 585–586.

6.

/f. 581/ Nr. 1046 (Confirmarea prezidială și biletele de legitimare au fost liberate în 2/VI 914. /ss./ A. Bârșanu. RSimu.)

Prea Venerat Comitet Central !

La cerculariul de dt. 8 Febr. n. 1914 abia acuma putem da răspuns, prin listele aci alăturate și declarațiile. Rezultat și după multe provocări neîndestulitor, ca să atribuie de o parte indiferentismul, de alta împrejurărilor nefaste economice sub care geme lumea întreagă.

Aci alăturăm lista cărturarilor de pe teritoriul despărțământului „Băsești”, cari nu s-au înscris de membrii la Asociațiune.

Banii să trimit, cu asigurațiune, subtrăgându-se de la membrii ordinari pntu despărțământ, 20 %, taxa membrilor ajutători să trimită întreagă.

a) Taxa de la 10 membrii ordinari – 20: 80 cor.

b) „ „ 9 „ ajutători : 18 c. —

c) Colecta pentru monum Vlaicu: 17 c. 30 _____

115 c. 30 _____

să trimită cu asigurațiun, ce mă rogăm să se cuieze.

Oarța de jos, 8 V n. 1914. /ss/ Vasiliu Pop, prezid. Antoniu Bălibanu, secr.

Ioan Lengyel

(Am primit lista membrilor ajutători. 11/V 1914 /s/ Niosif. declarații de membri le-am primit 11/V-914 și o listă pentru monum. Vlaicu. /s/ Banciu.)

/f. 582/ Nr.1046-1914

Lista
membrilor ordinari ai „Asociațiunei” de pe teritoriul despărțământului
„Băsești” pe anul 1914

Nr. crt.	Numele	Ocupațiunea	Domiciliul și poșta ult.	Taxa		Obs.
				cor.	f.	
1.	Vasiliu Pop, dir. desp.	protopop on. paroch	Alsóvárcza p.u. Szilágycseh	10	-	
2.	Antoniu Bălibanu, secr.	paroch	Băsești p. u. Szilágyillésfala	10	-	
3.	Ioan Lengyel, cassar	paroch	Felsővárcza. Szilágycseh	10	-	
4.	Mihai Bohățiel	dir. de bancă	Szilágyillésfalva	10	-	
5.	Dr. Mihai Pop	advocat	Szilágycseh	10	-	
6.	George Bancoș	proprietar	Szélszeg p. u. Sülelmed	10	-	
7.	Dimitrie Cionca	paroch	Alsóberekszó p. u. Felsőberekszó	10	-	
8.	Clemente Pop	paroch	Nagyszeg p. u. Szilágyseg	10	-	
9.	Gorge Maior	paroch	Mosobánya p. u. Szilágyillésfalva	10	-	
10.	Traian Nemeș	paroch	Alsószivágy p. u. Egerhát	10	-	

Total 100 -

20 % pro despărțământ 20 -

Rest Cor. 80 -

Adeca optzeci cor., care sumă se trimite cu asemnație poștală deodată cu taxa membrilor ajutători și cu colecta Vlaicu.

Oarța de jos, la 8 Mai 1914. /ss./ Vasiliu Pop, președinte. Ant. Bălibanu, notar. Ioan Lengyel, cassar.

/f. 583/ Nr. 1046–1914

Lista
membrilor fondatori și pe viață ai „Asociațiunei” de pe teritoriul
despărțământului „Băsești”

Nr. crt.	Numele, conumele și ocupațiunea	Domiciliul și poșta ultimă
1.	George Pop de Băsești, m. propriet., m. fondator	Băsești = Szilágyillésfalva p. u. „ ”
2.	Dr. Alesandru Pop, adv. m. p. viață	Ceh = Szilágycsech p. u. „ ”
3.	Tit Trif, preot	Mineu = Menyö, p. u. Szilágyzeg
4.	Petru Pop, paroch. † = mort, 27/II n. 914	Babța = Bábcsza, p. u. Bogdánd

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 1046/1914, f. 581–583.

7.

/f.?./ Nr. 1265–914

/Desp. Băsești 15 VI 914/

Convocare.

Despărțământul „Băsești” al Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român își va ține adunara generală anuală în 5 Iuliu n. a. c. la 2 oare p. m. în sala școalei gr. cat. din Asuajul de jos cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea alor 2 membri pentru verificara procesului verbal.
3. Raportul comitetului cercual despre activitatea sa.
4. Esmiterea comisiilor pentru censurarea raportului, pentru încassarea taxelor și pentru înscrierea de membri.
5. Conferență și prelegere poporală.
6. Raportul comisiunilor esmise sub p. 4.
7. Alegerea alor 2 membri delegați pentru adunarea generală a Asociațiunei.
8. Alegerea cassarului desp.
9. Eventuale propuneri.
10. Închiderea adunării.

La această adunare sunt rugați a lua parte toți cari se interesează de progresul în bine și de cultura poporului român.

Oarța de jos la 6 Iunie 1914 n.

/s.s./ Vasiliu Pop, dir. desp.

Antoniu Bălibanu, secretar

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 1265/1914, 1 f.

8.

/f. 592/ Nr. 873-1917

Prea Onorat Comitet Central !

La provocarea din 5 April 1917 nr. 671, am onoare a raporta următoarele:

Despărțământul Băsești în anul 1916 pentru grelele împrejurări, printre care trecem, n-au putut dezvolta activitate, decât că subscrișul procurând caleendariul asociațiunei pentru anul 1916 spre a susține contactul cu poporul, acela l-au împărțit în număr de 100 esemplare.

Cu această ocaziune mă rog ca lista membrilor despărțământului Băsești să se oreagă în modul următor:

Membrii fondatori:

George Pop de Băsești, proprietar Băsești.

Membrii pe viață:

1) Dr. Pop Alxandru, avocat Cehul-Silvaniei,

2) Trif Tit, preot Mineu

Membrii ordinari:

Nr. crt.	Numele și ocupațiunea	Locuința și poșta ultimă	Observațiuni
1.	Achim Alexandru, preot	Băsești	Taxa de 10 cor. s-au trimis azi împreună cu acest raport
2.	Bancoș George, proprietar	Sălsăg, p.u. Silimeghiu	
3.	Bohațiel Mihai, director de bancă	Băsești	
4.	Cionca Dmetriu, preot	Bărsăul de jos, p. Argihat	
5.	Gavriș Vasile, preot	Odești p. Băsești	
6.	Indrean Vasile, preot	Motiș, p. Cehul-Silvaniei	
7.	Lengyel Ioan, preot	Oarța de sus, p. Oarța de jos	
8.	Maior Gorge, preot	Băița, p. Băsești	
9.	Pop Clemente, preot	Notă, p. Cehul-Silvaniei	
10.	Dr. Pop Mihai, avocat	Cehul-Silvaniei	
11.	Pop Vasile, protopop onorar, dir. desp. Băsești	Oarța de jos	
12.	Șchiopu Vasile, prot	Benefalău, p. Biușa	
13.	Varna Alxiu, protopop	Asuajul de sus, p. Argihat	

Consemnarea acasta în modul mai sus indicat mă rog a să publica, căci așa e corectă, fiindcă Achim Alexandru, preotul Băseștilor s-au înscris de membru ordinar nou, iară membrii pe viață, Lengyel Teodor, preot în Strmțiu și Pop Petru, preot în Babța au repausat; tot astfel, dintr membrii ordinari în decursul anului 1916 au repausat: Marchiș Mihai a lui Mihai, proprietar în Oarșa de jos, Nemeș Traian, preot în Asuajul de jos și Ioan Vasvari, preot în Bărsăul de sus.

Membrul ordinar Antoniu Băliban, fost preot în Băsești, fiind denumit de paroch și protopop la Unimăt, s-au strămutat pe teritoriul despărțământului „Tășnad”.

Membrul pe viață Dr. Pop Alexandru s-au indus în lista despărțământului Băsești avnd sediul în Cehul-Silvaniei, deci e de șters din despărțământul „Șimleu”.

Încasări de la membrii până acuma nu s-au făcut, însă subscrișul să va forța în scurt timp a aduna tacsele și suma încasată să va transpune biroului „Asociațiunei”.

Dacă să poate pe baza listei aci mai sus arătate, mă rog a să comunica cu subscrisul numele membrilor ordinari cari ar fi doară în restanță de pe anii 1915–1916.

Revista „Transilvania” mă rog a să trimită singur numai membrilor mai sus /f. 593/ înșirați.

Cu adâncă stimă, fiind al Prea. Onor. Comitet Central stimător Vasile Pop, protopop onorar, directorul desp. Băsești.

Oarța de jos, la 1 Maiu 1917.

Am îndreptat adresele 12/V 1917 /s. s./ N. Iosif.

Biletul de legitimare s-a xpedat în 15/IX 1917. /s. s./ N. Iosif.

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 873/1917, f. 592–593.

9.

/f. 594/ Nr. 990–1917

Vasile Gavriș, paroh gr. cat., Odești (desp. Băsești) se înscrie membru pe viață al Asociațiunii și achită . 200-adecă întreagă taxa de membru.

Dl V. Gavriș se declară membru pe viață, și i se va confirma primirea taxei și i se va libera diploma de membru.

Biletul de legitimare s-a xpedat în 15/IX 1917. /s. s./ N. Iosif

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 990/1917, f. 594.

10.

/f. 584/ Nr. 1479/1917 Șed. 28 /XI 917 (Dec. 414)

Dl. Vasile Pop, directorul desp. Băsești al Asociațiunii, în Oarța de jos, trimite 484. taxe încasate de la 2 membri pe viață noi, anume de la domnii Demetriu Cionca, paroh în Bârsăul de jos, K 200 – și de la dl Vasile Pop, protopop în Oarța de jos, deasemenea K 200, – apoi de la 8 membri ordinari, taxa de câte K 10 – pe an 1917, în total K 80 – și K 4 de la 2 membri ajutători.

Se ia act și membrilor pe viață, cari au achitat acum taxa, li se va libera diploma de membri.

/f. 584v/ Biletele de legitimare și consemnarea rectificată a membrilor s-a expedit în 16/XI 917. /s. s./ A. Bârseanu, prezident. RSimu

Diplomele de membri pe viață ale dlor Cionca și Pop au fost exp. 5/XII 917. /s. s./ RSimu.

Taxele induse în 19/III 1918. /s. s./ N. Iosif.

/f. 590/ Nr. 1479/1917 6/XI 917

Prea Onorat Comitet Central !

În urma circularei nr. 1027–1917 am onoare prin poșta de azi a vă speda în asignațiuni taxele incurse pentru anul 1917, de la următorii membrii din despărțământul Băsești.

Membrii pe viață:

1) Cionca Demetriu, paroh, Băiță 200 cor.

2) Pop Vasiliu, protopop onorar (dir. desp.), Oarța de jos 200 „

Membrii ordinari:

1917 1). Maior George, paroh, Băița 10 cor.

1917 2). Coteșiu Vasile, paroh, Mânău (nou) 10 „

1917 3). Gavriș Augustin, învățător, Chilința (nou)	10 „
1917 4). Gavriș Aureliu, medicinist, Odești (nou)	10 „
1917 5). Vașvari Victor, paroch, Bârsăul de sus (nou)	10 „
1917 6). Caba Petru, paroch, Stremț (nou)	10 „
1917 7). Bohățiel Mihai, dir. de bancă, Băsești	10 „
1917 8). Lengyel Ioan, paroch, Oarța de sus	10 „
Membrii ajutători:	
1). vād. Vașvari George, Bârsăul de sus, Flsöberesó, Szilágymegeye	2 cor.
2). Alexandru Vasvaridto	2 cor.
total 484 cor.	

/Tacsle au sosit în 9/XI 917. s.s. RSimu./

/f. 590v/ Aci se alătură și lista membrilor din despărțământul Băsești, fiind așa corectă, mă rog astfel a să publica.

Cari nu sunt induși în acest conșpect, parte au repausat, part s-au strămutat din despărțământ.

Mă rog a se trimite la adrsa subscrișului biletetele de legitimare pentru membrii cari au solvit tacsă, iar de la ceialalți membri a să scoate cu rambursă poștală.

Fiind cu adâncă stimă al Prea Vn. Comitet Central, stimător /s. s./ Vasile Pop, protopop onorar, direct, despărț. Băsești.

Oarța de jos, la 28 October 1917.

/f. 591/ Nr. 1479/1917

Conșpectul membrilor despărțământului Băsești pe an. 1917.

Membru fundator

Pop George de Băsești, proprietar, Băsești.

Membrii pe viață:

1. Cionca Demetriu, preot, Bârsăul de jos, p. Farkasaszó (membru nou).
2. Gavriș Vasile, preot, Odești, p. Szilagylyésfalva) membru nou nr. 990–1917.
3. Dr. Pop Alexandru, avocat, Cehu Silvaaniei – Sziláycseh.
4. Pop Vasile, protopop onorar (dir. desp.), Oarța d jos, p. Alsövárca (m. nou).
5. Trif Tit, preot, Menyö.

Membrii ordinari:

1. Achim Alexandru, preot, Băsești (873 – 1917, solvit).
2. Bohatier Mihai, dir. de bancă, Băsești (solvit).
3. Caba Petru, preot, Stremț, p. Hadad (membru nou, solvit).
4. Coteș Vasile, preot, Mânău, p. Sülelmed (membru nou, solvit).
5. Gavriș Augustin, învățător, Chilința p. Sülelmed (membru nou, solvit).
6. Gavriș Aurliu, medicinist, Odești, p. Szilagylyésfalva (membru nou, solvit).
7. Indrean Vasile, preot, Asuajul de jos, p. Egerhát.
8. Lengyel Ioan, preot, Oarța de sus, p. Alsövárca (solvit).
9. Maior George, preot, Băița, p. Szilagyilliésfalva (solvit).
10. Pop Clemente, preot, Noțig, p. Sziláycseh.
11. Dr. Pop Mihai, avocat, Sziláycseh.
12. Șchiop Vasile, preot, Benefalău, p. Bösháza.
13. Bancoș George, propritar, Sălság, p. Szélszég.
14. Varna Alexă, protopop, Asuajul de sus, p. Egerhát.

15. Vasvari Victor, preot, Bârsăul de sus, p. Farkasaszó (solvit).

Oarța de jos, la 28 Octobre 1917. /s. s./ Vasile Pop, protopop onorar, directorul desp. Băsești.

1479-1917

Sibiu în 16 Noiembrie

Domnule Director,

Avem onoare a vă confirma cu mulțumiri suma de K 484-patrusute optzeci și patru coroane-încasată de Dvoastră de la 2 membrii pe viață, ... membrii ordinari și 2 membrii ajutători, ale cărora bilete de legitimare vi le trimitem aci în alăturare sub ./., iar diploma de membri pe viață pentru domnii Vasiliu Pop și Demetriu Cionca le vom trimite după proxima ședință a comitetului.

În dovadă acestei scrisori vă transpunem consemnarea membrilor din desp. Băsești ./., conf. evidenței purtate de cassa noastră centrală și în care se arată și restanțele ce ar mai fi de încasat.

Primiți, vă rugăm, asigurarea deosebitei noastre stime.

Prezidiul Asociațiunii /s. s./ A. Bârseanu

Dsale Domnului Vasiliu Pop, protopop, dir. desp. ... Asociațiunii ...

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 1479/1917, f. 584-591.

11.

/f. 601/Nr. 154 - 1919 (Membrii decedați. Șed. 8/III-1919. Dec. 53)

Dl George Pop de Băsești, președintele Marelui Sfat Național Român, membru fondator al Asociațiunii și președinte al mai multor instituțiuni culturale și financiare, fost deputat în camera ungară și fost proto pretor al cercului Hodod etc., a decedat în 23 Februarie n./ a. c. în al 84-lea an al vieții sale laborioase.

Din acest trist prilej pe edificiul Muzeului Asociațiunii s-a arborat drapelul de doliu.

Se ia act, prin ridicare și la protocol, cu mare părere de rău de trecerea din viață a acestui bărbat distins al neamului nostru. Totodată se va trimite familiei decedatului o adresă de condoleanță.

/f. 603/Nr. 154 - 1919

Sibiu în 15 Martie 1919

Mult stimată Doamnă,

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că îndată ce a străbătut până aici dureroasa veste despre trecerea din viață a Marelui Dvoastre părinte și distinsul bărbat al neamului nostru, care a fost George Pop de Băsești, pe edificiul Muzeului Asociațiunii s-a arborat drapelul de doliu, iar comitetul nostru central, în ședința sa ținută la 8 Martie a. c., a dat expresiune adânciei părere de rău la ptoceșul verbal din acest prea trist prilej.

“Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” jelește în marele decedat pe membrul său fondator și sprijinitorul mărinimos și generos al tuturor cauzelor culturale îmbrățișate de dânsa, nu mai puțin pe bărbatul integru, care, în conformitate cu gândurile și sentimentele nobile ce l-au caracterizat, a și lucrat în toată viața, cu cuvântul, cu exemplul și cu fapta pentru progresul și înălțarea neamului nostru, pe fruntașul între fruntașii neamului, care a ostenit, jertfit și pătimit pentru întruparea idealului nostru național și a avut parte să-l vadă arătându-se ca un mândru soare pe orizontul națiunii noastre.

Fericim pe acest pre vrednic povăţuitor al neamului nostru, care a /f. 603v/ umblat totdeauna, fără preget şi cu drag, în căile Domnului şi căruia bunul D-zeu i-a hărăzit suprema bucurie de a-şi vedea realizată ţinta dorinţei sufletului său.

Fie-i somnul dulce, în veci, precum memoria sa eternă va trăi pe paginile istoriei noastre naţionale!

Iar Dvoastre, Preastimată Doamnă, exprimându-vă profundele condolenţe ale Comitetului nostru central, rugăm pe Creatorul, să vă aline marea durere a sufletului cu balsamul îndurărilor Sale. Primiţi, mult stimată Doamnă, împreună cu soţul D-Vostre, asigurarea prea distinsei noastre stime şi consideraţiuni.

/s. s./ A. Bârseanu. prezident. Romul Simu, secretar supl.

(S-a jurizat şi dat spre transmitere comandantului militar – 15/III – 919. vezi cartea poştei. RSimu)

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 154/1919, f. 601–603v.

12.

/f. 599/ Nr. 533 – 1919 (Desp. Băseşti. Şed. 30/VIII. 919. Dec. 253.)

Dirjecţiunea desp. Băseşti al Asociaţiunii, prin adresa sa de data 18 August a. c., ne încunoştinţează că, după o pauză de 5 ani, cu inimile pline de bucurie, s-au adunat în 10 August în comuna Băseşti, pentru ca să se constituiască şi să se pregătească pentru noua viaţă românească şi să lumineze poporul.

Despre adunare raportează pe scurt, că în locul decedatului preşedinte – director al desp. Vasile Pop, protopop onorar în Oarţa de jos, a fost ales dl Vasile Gavriş, paroh în comuna Odeşti (plasa Ceul Silvaniei), vicepreşedinte a rămas cel vechi dl dr. Mihai Pop, avocat în Ceul Silvaniei, secretar a fost ales dl Alexandru Achim, preot în Băseşti, cassar dl Demetriu Pop al Ghiuriţii, cantor în Băseşti, controlor Ioan Lenghel, preot în Oarţa de sus.

/f.600/ Nr. 533/ 1919

25/VIII

Onorat Comitet Central !

După o pauză de 5 ani, cu inimile pline de bucurie, ne-am adunat în 10 August în comuna Băseşti, pentru ca să ne constituim şi să ne pregătim pentru noua viaţă românească şi să luminăm poporul.

Despre adunarea decursă, am onoare a raporta următoarele: În locul decedatului preşedinte al „Despărţământului Băseşti” Vasile cândva Pop, protopop onorar în Oarţa de jos, s-a ales Vasile Gavriş, paroh în comuna Odeşti (plasa Ceul Silvaniei), vicepreşedinte a rămas cel vechiu dr. Mihai Pop, avocat în Ceul-Silvaniei, de secretar s-a ales Alexandru Achim, preot în Băseşti, de cassar Demetriu Pop a Ghiuriţi, cantor în comuna Băseşti, de controlor, Ioan Lenghel, paroh în comuna Oarţa de sus, toţi cu aclamaţiune.

S-au strâns pentru Asociaţiune suma de 2640 coroane de la următorii:

Membrii fondatori

1. Elena Pop de Băseşti – 400 cor.
2. Dr. Mihai Pop, avocat, Ceul-Silvaniei, 400 cor.
3. Dr. Alexandru Pop, primpretor, Ceul-Silvaniei, a solvit 200 cor. cătră suma de 200 cor. şi așa a trecut dintre membrii pe viaţă, în numărul membrilor fondatori.

Membrii pe viață

1. Mihai Bohățiel, director de bancă în Băsești (210 cor. din cari 10 cor. sânt restanța an. trecut, ca membru ordinar).
2. Vasile Sălăgian, primar, Săliște, 200 cor.
3. Mihai Bota, plugar, Orțâța 200 „
4. Toader Horincar, „ „ 200 „
5. Gavril „ „ „ 200 „
6. Traian Marincaș, plugar, Săliște, 200 „
7. Gavril Mureșan, notar pensionat, Băsești..... 200 „

Membrii ordinari

1. Petru Caba, paroch, Stremțiu, 10 cor.
2. Alexandru Achim, preot, Băsești, 20 „
3. Aurel Gavriș, medicinist, Odești, 20 „
4. Adrian Pop, plutonier major, Băsești..... 10 „
5. Simeon Pop, sublocotenent, Oarța de jos 10 „
6. Nicefor Ossian, docinte, „ 10 „
7. Petru Tartăia, „ Stremțiu, 10 „
8. Teofil Lemenyi, agronom, Băsești, 10 „
9. Toader Rogoz, plugar, Băița, 10 „
10. George Pop, plugar, Băsești 10 „
11. Ioan Țiți, faur, Băsești 10 „
12. Toader Pop a lui Ioan, plugar, Băsești 10 „
13. Ambrozie Remeș, „ „ 10 „
14. Demetriu „ „ „ 10 „
15. Traian Marieș „ „ 10 „
16. Vasile Bretan, plugar, Săliște 10 „
17. Demetriu Pop, cantoe, Băsești 10 „
18. Gavril Pop I. Ioachim, plugar, Băsești 10 „

Membrii ajutători

1. Gavril Drăgoi, docinte, Odești 4 cor.
2. Andrei Pop, plugar, Oarța de jos 2 „
3. Flore Marinca, plugar, Băsești 2 „
- /f. 601/4. Petru Dragoș, plugar, Băsești 2 „
5. George Pop I. Ioan, plugar, Băsești 2 „
6. Grigore Pop a Vasilichi, „ „ 2 „
7. Solomon Pop, plugar, Băsești 2 „
8. Constante Pop, „ „ 2 „
9. Vasile Blaga, plugar, Motiș 2 „
10. Traian Coaciu, „ „ 2 „
11. Iov Coaciu „ „ 2 „
12. Antonie Pop, plugar, Băsești 2 „
13. Vasile Coaciu, plugar, Motiș, 2 cor.
14. Zaharie Bogdan, „ Băsești 2 „

cu totul = 2640 coroane.

Deoarece nu știu cu siguranță că cari sunt membrii vechi de toate categoriile și nu știu nici aceia, că cari membrii au solvit în anii trecuți și carii sunt în restanță cu tacsele, mă rog ca cu procsima ocaziune să mi se comunice toate, ca să fac pașii necesari.

Despre activitatea Despărțământului voi face raport amănunțit după fiecare ședință. Acuma ne-am restrâns, numai la organizare, în ședința din luna viitoare vom dezbate toate chestiile în merit și vom ficsa ce avem de făcut.

Suma de mai sus cu poșta de azi am trimis-o „Comitetului Central” în Sibiu. Despre primirea banilor rog un certificat.

cu stimă /s. s./ Vasiliu Gavriș, dir. desp. Băsești.

Odești (Vadafalva), la 18 Aug. 1919, plasa Ceul-Silvaniei, județul Sălajiu.

/f. 605/ 533-1919

12 August 9 Exp. 16 IX 919

Domnule Director,

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că comitetul nostru central, în ședința sa ținută la 30 August a. c., a luat act cu plăcere despre raportul, ce ne-ați prezentat cu data de 18 August a. c., referitor la adunarea cercuală a desp. Băsești, ținută la 10 a lunei trecute, la care s-a făcut reconstituirea despărțământului pe trieriuul 1919/20 – 1921/22 – și s-au înscris membri, încasându-se taxe în suma de 2640-, care a fost transpusă Casei noastre centrale. Comitetul a declarat de membrii pe toți domnii care și-au achitat taxa. Membriilor fundatori și pe viață li se vor trimite diplome și revista „Transilvania”, iar membrilor ajutători li s-au trimis deja câte un ex. din calendarul „Asociațiunii” pe anul 1919 + 36 ex. pentru a fi desfăcute către alți membri ajutători, ce se vor

DSale Domnului Vasile Gavriș, paroh în Odești, Directorul desp. Băsești al „Asociațiunii” în Odești.

/f. 606/ înscrie în viitor.

Aprobând alegerea DVoastră de director al despărțământului și aceea a membrilor comitetului cercual, comitetul ș-a exprimat totodată părerile sale de rău pentru trecerea din viață a fostulzui director, dl Vasile Pop, protopop onorar în Oarța de jos și mulțumește dlor foști mrmbrii în comitetul cercual pentru interesul ce au arătat în scopul înaintării cauzelor noastre culturale din acele părți.

În nădejdea, că, prin munca devotată a DVoastră, domnule director și prin conclucrarea stăruitoare a dlor membri din comitetul cercual, din care fac parte-la ședințe-toți membri fundatori și pe viață, despărțământul Băsești se va număra întodeauna între despărțămintele harnice ale „Asociațiunii” – semnăm, Cu deosebită stimă: /s. s./ A Bârseanu, prezident, Romul Simu, secretar ...

P.S. Ne permitem a vă reaminti și a vă ruga să binevoiți a clarifica afacerea achitării taxei de membru fondator a dlui dr. Alexandru Pop, primpretor în Cehul-Silvaniei, care după datele ce ne stau la dispoziție a achitat K. 50-la adunarea generală.

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 533/1919, f. 599-606.

13.

/f. 591/ Nr. 801 – 1919 Desp Băsești. Șed. 5/I-1920. (Dec. 6)

Dir. desp. Băsești al „Asociațiunii” raportează că dl dr. Alexandru Pop din Cehul – Silvaniei, susține că, până la 10 aug. 1919 a fost membru pe viață, când s-a înscris membru fondator mai plătind K 200, la cele K 200- cari susține, că încă le-ar fi plătit mai înainte.

După ce din actele Asociațiunii rezultă, că dl dr. A. Pop a achitat numai o singură dată, la adunarea generală din Blaj, suma de K. 50 în contul taxei de membru pe viață, pe care mulți membrii o achită în rate, iar la adunarea care din 1919 K. 200 – urmează, că d-sa ca să poată fi trecut în șirul membrilor fondatori are să mai achite restul de K 150.

Dlui Vasile Gavriș i se va trimite diploma de membru pe viață, ce o reclamă.
/990/1917 și 533/1919/

/f. 598/ Nr. 801/1919 Desp. Băsești 22/XII

On. Comitet Central al Asociațiunii în Sibiu

La scripta On. Comitet Central de dto 12/VIII a. c. Nr. 533 – 1919 am onoare a vă relata spre clarificarea afacerii achitărei tacsei de membru fondator a dlui dr. Alexandru Pop din Cehul – Silvaniei, că dsa până la adunarea despărțământului Băsești, ținută în 10 aug. a .c. a fost membru pe viață, când s-a înscris ca membru fondator, mai plătind 200 cor. către taxa de mai nainte și așa a plătit total 400 cor. tacsă recerută pentru membru fondator. A mai plătit numitul domn la adunarea din Blaj în 1911 și 50 cor. Aceasta sumă de 50 cor. o lasă la dispoziția On. Comitet Central să fie folosită în scopul Asociațiunii.

Încât dl dr. Alexandru Pop, avocat în Cehul – Silvaniei a plătit întreaga tacsă de membru fondator, rog On. Comitet Central ca să-i trimită diploma atât Dsale cât și altor membrii pe viață cărora nu li s-ar fi trimis diploma până aci, cum sum și cu subscrisul neprimind diploma /f. 598v/ de membru pe viață nici până azi.

Tot cu asta cale confirm primirea – spre distribuire – a lor 9 buc. diplome și anunit: 2 pentru membrii fondatori și 7 pentru membrii pe viață.

În fine vă notific că acum e în curgere încasarea taxelor restante a membrilor ordinari.

Odești, la 15 Decemvre 1919. Cu deosebită stimă, /s. s./ Vasile Gavriș, direct. desp. Băsești.

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 801/1919, f. 598–598v.

14.

Nr. 739/1921

Odești, la 15 Iunie 1921

On. Comitet Central al Asociațiunii în Sibiu

La recercarea On. comitet central de dto 19 Mai a. c. am onoare a vă relata că în despărțământul nostru Băsești al Asociațiunii până la finea anului trecut au fost:

Membrii fondatori	3
„ pe viață	13
„ activi (ordinari)	26
„ ajutători	14

Notez că la începutul anului curent în conferința preoțască tractuală sau mai înscris unii din frații preoți tractuali ca membrii pe viață, dintre cari însă până în prezent nu și-au solvit taxa.

Referitor la punctele 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11 încă nu s-a luat nici o dispozițiune având să le desbatem la proxima adunare a despărțământului ținând în luna venitoare.

cu pr. stima /s. s./ Vasile Gavriș, direct. desp. Băsești

D.J.A.N. Sibiu, *fond Astra*, doc. nr. 739/1921, f. 1.